

„Ritmuojam ir klausomės muzikos stebėdami edukacinius filmus“

Rūta Budinavičienė

*Klaipėdos lopšelio-darželio „Volungėlė“ meninio ugdymo mokytoja,
 muzikos mokytoja ekspertė, muzikos edukologijos magistrė*

Technologiškai turtinga ugdymo(-si) aplinka laikytina tokia aplinka, kurioje į ugdymo turinį yra integruota technologijomis grindžiama veikla. Šiuolaikinė ugdymo(-si) aplinka turėtų teikti galimybę naudotis įvairiomis IKT: nešiojamaisiais kompiuteriais, daugialypės terpės įranga, be laido interneto prieiga, interaktyviosiomis lentomis ir pan.

Manau, nesuklysiu teigdama, kad darželinukų muzikinėje veikloje Lietuvoje muzikos pedagogai palyginti retai taiko šiuolaikines informacines komunikacines technologijas (IKT). Priežasčių gali būti įvairių. Galbūt dėl to, kad pirmiausia IKT aprūpinama įstaigos administracija, priešmokyklinio ugdymo pedagogai, logopedas ir tik vėliau visi kiti pedagogai. Gal dėl to, kad muzikinė veikla yra labiau orientuota į atlikimą (dainavimą, grojimą muzikos instrumentais, ritmiką) ir aktyvų muzikinį procesą su visa vaikų grupe ir lyg šiol pakako tradicinių priemonių. O gal muzikos pedagogams trūksta laiko ieškoti muzikinei veiklai tinkamų kūrinių, juos konvertuoti, įrašyti (tam jie neskiria asmeninio laiko, nėra įgiję pakankamų IKT įgūdžių, neturi kompiuterio nei darbe, nei namuose), negebama svariai neargumentuoti, kodėl jiems būtinas šis darbo įrankis ir pan.

Šiame pranešime apžvelgsime kelias IKT naudojimo galimybes, ypač tinkančias vaikų ritmavimui ir muzikos klausymui, kurios pažadintų pedagogų norą įgyti papildomų kompetencijų, atskleistų muzikinės veiklos turtinimo perspektyvas, (pateiktomis nuorodomis) tikslingai nukreiptų, paskatintų internete ieškoti vaikų muzikinei veiklai tinkančių priemonių ir kt.

Klausomės muzikos stebėdami edukacinius filmus

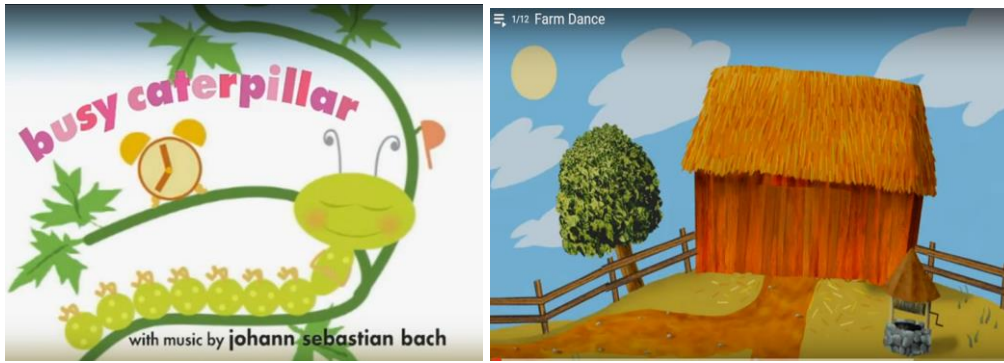
Internetas – bene svarbiausias informacijos šaltinis šių dienų muzikos mokytojui. Internete galima rasti informacijos apie ugdymo metodus, muzikinius kūrinius ir atlikėjus, koncertų salių repertuarus ar parsisiųsti natų rašymo programų, fonogramų, vaizdo ir garso įrašų, straipsnių, nuotraukų, ir pan.

Tikrai kiekvienas yra girdėjas apie *YouTube* ir lankėsi ten ne kartą. „*YouTube*“ – tai internetinė svetainė, kurioje kiekvienas prisiregistravęs gali įkelti vaizdo įrašus ar dalintis jais su kitais. Žiūrėti įrašus gali ir neprisiregistravę naudotojai. Šioje svetainėje savo paskyrą ([Muzika darželyje](#)) turi ir Klaipėdos ikimokyklinių įstaigų meninio ugdymo mokytojai. Šiuo metu svetainė talpina 172 vaizdo įrašus, turi 116 prenumeratorių, 150 000 peržiūrų iš viso pasaulio. Svetainėje rasite trumpus (2-12 min) filmukus - Klaipėdos darželių švenčių ir kasdienės muzikinės veiklos fragmentus.

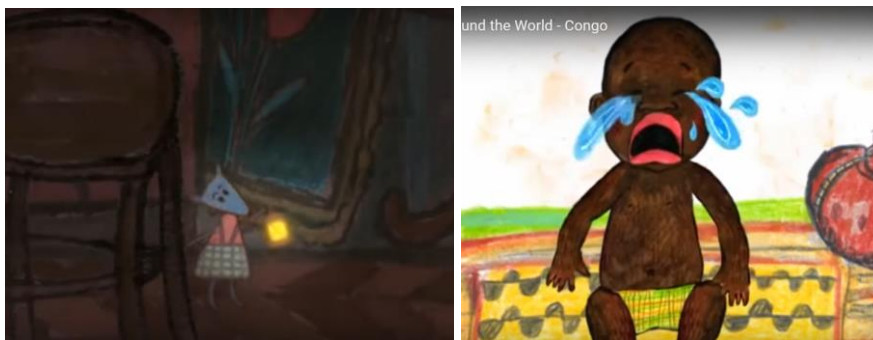

You Tube svetainės paieškų lauke įrašę „lietuviškos dainelės vaikams“ rasime daug nuorodų į vaikiškų dainų vaizdo įrašus (pvz., neseniai atsirado Aistės Smilgevičiūtės vaikiškų dainų rinkinio [„Tilidūda“ vaizdo įrašai](#)), o įrašę žinomų vaikų pop grupių, autorinių (pvz., „*Telebimbam*“) ar liaudiškų dainų pavadinimus paieškos sistema pateiks daugybę pasirinkimų. Liks jūsų atrankos kriterijų (pvz., kokybiškas garsas ir vaizdas, oficialus videoklipas...) atitinkančio kūrinio pasirinkimas, prireikus, konvertavimas (siūlau konvertuoti į mp4 vaizdo formatą) ir įrašo išsaugojimas. Sėkmingai vaikų muzikinėje veikloje gali būti panaudota lietuvių liaudies kūrinių vizualizacija – padės supažindinti su liaudies daina, vaikams nežinomais žodžiais.

Užsienyje labai populiarūs specialiai kūdikiams ir ikimokyklinio amžiaus vaikams sukurti lavinamieji filmai iš „*Classical Baby*“ serijos. Didžiulis jų privalumas – garso takelyje įrašyti klasikos „aukso fondo“ muzikos kūriniai, minimali komunikacija, vaizdai ir objektai parinkti iš šio amžiaus vaikams artimos aplinkos arba pripažintų dailininkų kūrybos. Animacijos su klasikiniiais kūriniais galima rasti *You Tube* svetainės paieškoje įrašius „*Classical Music in Cartoons*“, „*the carnival of the animals*“, „*tchaikovsky animation*“ ir pan.

„Pasaulio lopšinės“ (Lullabies of the world, Колыбельные мира) – dėmesio vertas rusų animatorių projektas, kurio vaizdo įrašus galima rasti *You Tube* svetainėje. Jame vaizdžiai pateikiamos pasaulio šalių tradicinės lopšinės originalo kalba. Pilnoje kiekvieno filmo versijoje prieš lopšinę įkeltas animuotas šalies ir tradicijų pristatymas (apie 1 min) rusų kalba. Lietuvai atstovauja lietuvių liaudies lopšinė „Pele pele, nešk miegelį“. Šio projekto filmai tiktų, kai su vaikais kalbame apie kitas tautas, jų muziką, ruošiantis lopšinių vakarui ir pan.

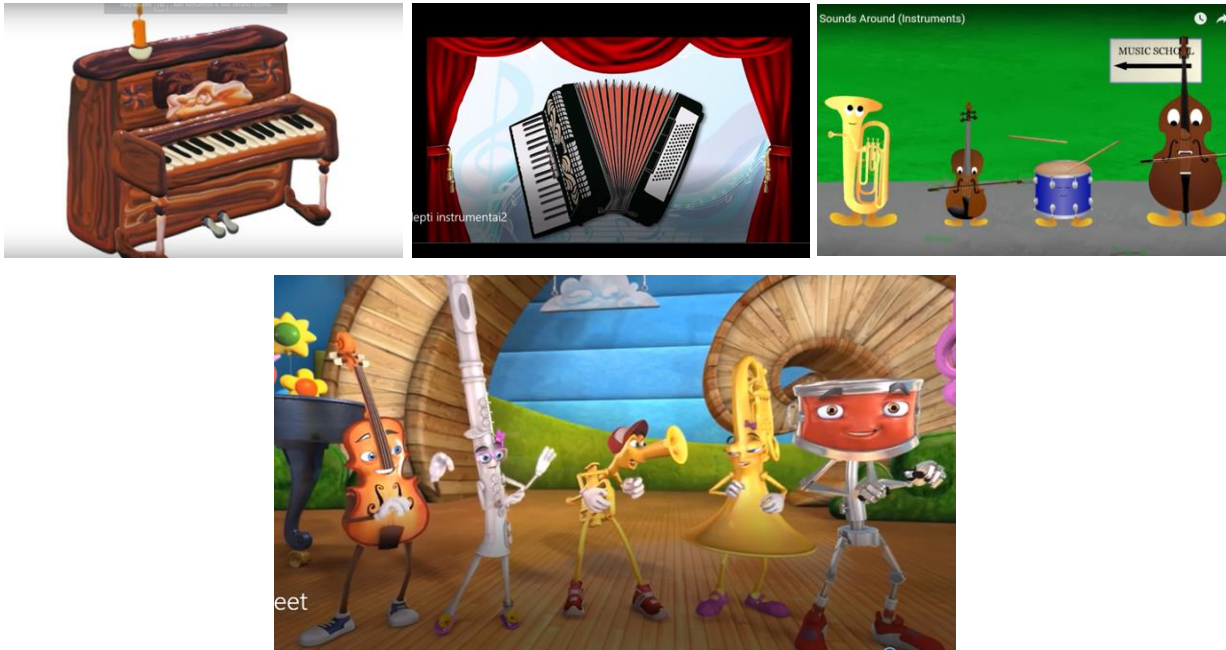

Vertingos muzikos vaikų talentų tema galima rasti paieškos rezultatuose įvedus kūrinio pavadinimą ar talentingų vaikų vardus, pvz., klasiką atlieka Andre Rieu, Amira Willighagen, Andrew Johnston, vokalo grupės Angelis, Libera ir kt.

Pasiruošimo šventėms metu labai naudinga organizuoti *You Tube* svetainėje įkeltų etnokultūrinių švenčių įrašų (pvz., „[Užgavėnės Rumšiškėse 2013](#)“, „[Ei šnei](#)“, „[Atvelykio šventė Plungėje](#)“, „[Gandrai, gandrai, apsuk rata!](#)“, „[Žemaitiškas šokis Meškutė](#)“ ir kt.) peržiūras ir aptarimą, stebėti Lietuvos istoriją ar sakmes vaizduojančius filmus (pvz., „[Jurga - Seniai toli](#)“, „[Kadaise Lietuvoje](#)“, „[Gintarinė pilis](#)“ (Jūratė ir Kastytis), „[Puntuko akmuo](#)“).

You Tube svetainėje galima rasti vaikų muzikinei veiklai – muzikos instrumentų ir jų tembrų pažinimui – skirtų trumpų filmų-užduočių (pvz., paieškoje įveskite žodžius *musical instruments for kids*). Juos kūrė įvairiose šalyse su vaikais dirbantys pedagogai. Pasirenkame tuos, kuriuose beveik nėra teksto, bet daug pavaizduotų ir įgarsintų instrumentų. Pavyzdžiui, „[Musical Instruments for Kids – The Little Orchestra](#)“, „[Musical Instruments Sounds For Kids - Part 1](#)“, „[The Best Sounds Around \(Instruments\)](#)“, „[Mozart - Alla Turca - Melody Street](#)“, „[Звуки музыкальных инструментов для детей](#)“, „[Музыкальные инструменты для детей](#)“ ir kt.

Muzikos dienai ar kokiam muzikiniam projektui, pramogai galime naudoti muzikinius filmus, kuriuose vaikai išgirs ir pamatys daug įvairių muzikos instrumentų. Pavyzdžiui, „vaikų kinoteatrui“ tiks „[The Hoffnung Symphony Orchestra](#)“, „[Silly Symphony - Music Land \(1935\)](#)“, „[Silly Symphony - Flowers and trees](#)“, „[Mickey Mouse Maestro Minnie Flight of the Bumblebee \(1999\)](#)“, „[Mickey Mouse Maestro Minnie William Tell Overture full movie 2014](#)“, „[Maestro Minnie - Hungarian Rhapsody \(1999\)](#)“ ir kt.

Ritmuojam stebėdami edukacinius filmus

Lavindami vaikų ritmiškumą įvairių šalių pedagogai taiko autorines metodikas. Dažniausiai kūrybinio proceso ir patirties aprašymai, priemonės yra saugomi autorinių teisių, edukacinę medžiagą parsisiųsti siūloma už tam tikrą mokestį.

Visgi, *You Tube* svetainėje galima rasti nemokamų ritmo pradžiamokslio animuotų pateikčių, filmukų, metodus pristatančių (demo versijoje) edukacinių filmų, kurie puikiai tiktų vaikų darželiuose ritmo pratybų metu. Daugiausia tokių ritmavimo pavyzdžių galima rasti muzikos pedagogės Irinos Barinovos ([Ирина Баринова](#)) interneto puslapyje, Ukrainos pedagogų, pristatančių S. Derdi (С. Дерди) metodą puslapiuose, [Preschool Prodigies](#) interneto puslapyje ir kt.

Tokius ritmo lavinimui skirtus filmukus sąlyginai galima suskirstyti į **1) triukšmo orkestrą, 2) ritmavimą be natų, 3) ritmavimą skiemenimis, natų vertėmis.**

Triukšmo orkestras – tai vaikų ritmavimas su įvairiais mušamaisiais instrumentais. Tokios paskirties animuotose pateiktyse randame besikeičiantį tematinį foną, parinktą muzikinį kūrinį ir skirtingose kūrinio dalyse besikeičiančius muzikos instrumentus ar jų grupes. Tai vaikiški tamburiniai, barškučiai, šaukštai, žvangučiai, trikampis, varpeliai, metalofonas ir kastanjetės. Pasitaiko ir kitų instrumentų (švilpukai, kinų būgneliai, trinkelės, brauktės, lėkštės). Atliekant instrumentinį pritarimą vaikai gali groti grupelėmis išsidalinę skirtingus muzikos instrumentus. Muzikos kūriniai tinka imitaciniams šokiams su instrumentais ir be jų. Triukšmo orkestro pavyzdžiai:

- „Linksmas daržas“ ([Веселый огород](#)),
- „Linksmi muzikantai“ ([Веселые музыканты](#)),
- „Lokys ir pelytė“ ([Мишка и мышка](#)),
- „Laukelis“ ([Полечка](#))
- „Naujų Metų polka“ ([Новогодняя полька](#)),
- „Orkestras rudens aikštelėj“ ([Оркестр на осенней полянке](#)),
- „Pelytė. Ritmas ir orkestras pagal S. Derdi“ ([Мышка ритм и оркестр С. Дерди](#)),
- „Orkestras. Pirštinė. S. Derdi projektas“ ([Оркестр "Рукавичка" проект С. Дерди](#)),
- „Orkestras po egle“ ([оркестр под ёлочкой](#)) ir kt.

Ritmavimui be natų pritaikyti muzikiniai filmukai (animuotos pateiktys), kuriuose vaizduojami ritmo pavyzdžiai pateikti skirtingo dydžio objektais: didesni – ketvirtinių natų trukmės atitikmuo, ir mažesni – aštuntinių natų trukmės atitikmuo. Pavyzdžiui, du maži lašeliai – tai dvi aštuntinės natos,

vienas didelis lietaus lašas – ketvirtinė. Piešti objektai (grybai, katės, antys, vaikai, daržovės, lokys, pelė ir kt.) dažniausiai grupuojami keturių ketvirtinių metru po taktą. Kartais randame nupieštus muzikos instrumentus. Ritmavimo be natų (nuo lengvesnių iki sunkesnių) pavyzdžiai:

- „Grybų istorija mažyliams“ ([Грибная история для малышей](#)),
- „Grybų istorija 2“ ([Грибная история 2](#)),
- „Antys ir katės“ ([Утята и котята](#)),
- „Kaliausė darže“ ([Гопачок на грядке](#)),
- „Apie grybus“ ([По грибы](#)),
- „Lokys ir pelė“ ([Мишка и мышка](#)),
- „Trys paršiukai mažyliams“ ([три поросенка для малышей](#)),
- „Trys paršiukai“ ([Три поросенка](#)),
- „Saulės zuikučiai ir voveraitės“ ([Солнечные зайчики и белочки](#)),
- „Coliukė ir varlės“ ([Дюймовочка и лягушки](#)),
- „Coliukė ir kurmis“ ([Дюймовочка и крот](#)),
- „Drugelių šokis 2“ ([Полька бабочек 2](#)),
- „Anos polka“ ([Полька Анна](#)),
- „Pirštinė. Ritminis variantas“ ([Рукавичка \(ритмична вправа\)](#)),
- „Besmegenių maršas“ ([Марш снеговиков](#)),
- „Naujų metų polka“ ([Новогодняя полька](#)),
- „Eglutė 2“ ([Елочка 2](#)),
- „Lietutis“ ([Дождик](#)),
- „Derliaus laukelis“ ([Урожайная полечка](#)),
- „Fedoros vargelis“ ([Федорино горе](#)),
- „Varpeliai“ ([Бубенцы](#)) ir kt.

Ritmavimą skiemenimis, natų vertėmis vertėtų palikti mokyklų muzikos mokytojams. Tokiam tikslui turėtų būti taikomos nuosekliai sunkėjimo tvarka paruoštos vaizdo užduotys.

Visgi vertinga jau ikimokykliniame amžiuje su vaikais žaisti ritmo žaidimus, skiemenuojant visose pasaulio šalyse pasikartojančius ketvirtinių ir aštuntinių pavadinimus Ta ir Ti.

Priešmokyklinukams jau gali būti įdomūs natų ilgio žaidimai, kuriuos siūlo (žemiau pateiktų filmų *Preschool Prodigies*) pedagogas misteris Robas. Pavyzdžiui, filme „Saldūs burokėliai“ ([Sweet Beets 3 | Preschool Prodigies](#)), vaikams rodoma medinė priemonė (sveikoji nata), kurioje telpa 4 ketvirtinės kaladėlės; vietoj vienos ketvirtinės, galima patalpinti dvi per pus trumpesnes kaladėles-

aštuntines arba 4 kartus trumpesnes kaladėles-šelioliktines. Ritmo žaidimams tinka ir kitokios kaladėlės. Kaladėlių turi kiekviena vaikų grupė darželyje ir ritmo žaidimus (išmokę jų taisykles) vaikai gali žaisti grupėje savarankiškai.

Misterio Robo metodikoje pagrindinė natos asociacija yra spalva, užduotys pritaikytos vaikų grojimui diatoniniais spalvotais varpeliais, taip pat ir spalvotomis skambančiomis lazdomis.

Čia pateikiame tik kelis ritmavimo skiemenimis, natų vertėmis pavyzdžius, kurių vienas-kitas tiktų ir darželinukams, ypač gabesniems muzikai bei moksleiviams:

- „Do Mi Sol solfedžio“ ([Do Mi Sol Solfege Slide | Preschool Prodigies Music](#)),
- „Vasaros ritmai. Triukšmo orkestras“ ([Шумовой оркестр ЛЕТНИЙ РИТМ сольфеджио](#)),
- „Besmegenių ritmas. Triukšmo orkestras“ ([снеговики ритм шумовой оркестр Lectura Rítmica](#)),
- „Triukšmo orkestras – pratimas Nr.1“ ([Шумовой оркестр- упражнение № 1](#))
- „Sakyti ritminiais skiemenimis“ ([Читать ритмическими слогами](#)),
- „Solfedžio. Triukšmo orkestras“ ([Сольфеджио шумовой оркестр Lectura Rítmica](#)),
- „Lectura Rítmica. Triukšmo orkestras“ ([Lectura Rítmica шумовой оркестр 4 4 для детей](#)) ir kt.

Ritmuojant ir klausantis muzikos bei stebint edukacinius filmus bus kuriamos ikimokyklinio ir priešmokyklinio muzikinio ugdymo prielaidos. Pavyzdžiui (*Priešmokyklinio ugdymo bendrojoje programoje*, 2014, p. 64-68):

- Sukuriamos situacijos vaikams patirti geras emocijas, jausmus muzikuojant.
- Išnaudojamos įvairios galimybės vaikams reikšti muzikos sukeltus įspūdžius. Vaikai skatinami kalbėti, pasakoti, kokius vaizdinius sukėlė vienokia ar kitokia muzika, ką norisi piešti jos klausantis, kodėl renkasi vienokias ar kitokias spalvas.
- Vaikams sudaroma galimybė groti muzikos instrumentais, buities ir gamtos daiktais, iš buitinių atliekų pasidarytais instrumentais.
- Muzikuojama kūno dalimis – plojama delnais, spragsima pirštais, caksima liežuvium, trepsima.
- Gyvo garso koncertams, instrumentams, natų raštui ir pan. demonstruoti naudojamosi IT.
- Nuolat organizuojama muzikinė veikla, kurios metu lavinama vaikų judesių koordinacija, plaštakų ir pirštų motorika, tembrinė klausa, ugdomas ritmo jausmas.
- Skatinamas muzikavimas poromis, po kelis, visiems drauge.
- Muzikuojant drauge su kitais, siekiama skatinti bendrumo jausmą, įsiklausymą į kitą, atliepti jo sumanymą, prisiderinti. Drauge muzikuojant, ruošiamasi šventėms, vaidinimams, gimtadieniams ir kt.
- Sudaromos sąlygos klausytis, išgirsti ir palyginti laiko patikrintus, klasikinius muzikos kūrinius (pvz., J. S. Bacho, A. Vivaldžio, V. A. Mocarto kūriniai) ir populiarius, bet vienadienius (sunku nurodyti konkrečius kūrinius ar atlikėjus, nes paprastai jie yra populiariūs gana trumpą laiką) kūrinius. Pageidautina, kad maži vaikai klausytųsi tik gerų, laiko patikrintų kūrinių – šitaip ugdomas geras estetinis skonis ir stiprinamas atsparumas banalybei ir kičiui.
- Klausomasi įvairių kraštų muzikos, gretinamos, lyginamos melodijos, ritmai, skambėjimas, vaikai kalbasi, diskutuoja, dalijasi įspūdžiais. Vaikai skatinami pagarbiai vertinti įvairių tautų muziką.
- Vaikai klausosi skirtingų stilių (klasikos, džiaz, roko, liaudies (folko, kantri), instrumentinės, vokalinės, vaikų ir kt.) muzikos.
- Vaikai susipažįsta su natų sąsiuvinium, aiškinasi, kam reikalinga penklinė ir natos.
- Vaikai ugdomi įgūdžius muzikuoti atsakingai – nedaužyti, nelaužyti muzikos instrumentų, nenaudoti jų triukšmui sukelti, trukdyti kitiems.